

ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

от полк. доц. д-р Георги Димитров **ДИМОВ**,

доцент в катедра „Политики, стратегии и отбранително планиране“

Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”

Професионално направление: 9.2. „Военно дело”

Научна специалност: 05.12.01.

„Организация и управление на въоръжените сили”;

гр. София-1784, ж.к. „Полигона”, бл. 5, вх. В, ет. 4, ап. 79

GSM: 0884542403 e-mail: gdimov04@yahoo.com

на дисертационния труд на майор инж. Петко Иванов **ПЕТКОВ**

на тема: **„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВОЕННОСТРАТЕГИЧЕСКИТЕ
ВЪЗГЛЕДИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ В КОНТЕКСТА
НА СЪВРЕМЕННИТЕ ВОЕННИ КОНФЛИКТИ”**,

представен за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”

Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”,

Професионално направление: 9.2. „Военно дело”

Научна специалност: 05.12.01.

„Организация и управление на въоръжените сили”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Актуалността на разработения от майор инж. Петко Иванов Петков дисертационен труд произтича от необходимостта да бъде развита теорията за използване на въоръжените сили в условията на съвременните конфликтни отношения между държавите, организациите и различните групи. Сред приоритетите на военната стратегия, като наука и като изкуство, са дефинирането на ясни идеи по отношение на бъдещите военни операции и тяхното позициониране в мирното развитие на обществото. Войната се оказва твърде труден и краен изход от ситуации на конфронтация и въвличане в международна криза. Военната сила е необходима и в мирно време за предотвратяване на войни. Ето защо усъвършенстването на военностратегическите възгледи за използване на въоръжените сили е навременен и крайно необходим за развитието на нашето общество въпрос.

Резултатите от това научно изследване имат пряка връзка с поддържането и изграждането на отбранителните способности на страната. Те биха осигурили потвърждение за верността на отбранителната ни политика.

Нетрадиционните рискове и заплахи и въвеждането на нови методи и начини за справяне с тях, насочени към защитата на сигурността и отбраната на страната, изисква консолидирането на усилията на всички отговорни субекти в държавата, за да се постигне желаните ефект на гарантиране мира и развитието на обществото. А за това са необходими военностратегически възгледи, които да насочват подготовката на въоръжените сили и да ги интегрират с населението, икономиката и инфраструктурата на страната. Тези възгледи трябва да създават условия за взаимно доверие между нашата страна и останалите членки на НАТО и ЕС за реален принос към общата сигурност и отбрана. Понастоящем военностратегическите възгледи се коментират в затворен кръг около въоръжените сили, без да се акцентира върху тяхната роля за развитието на цялото общество. За

много хора тези възгледи са непроменени от времето на Студената война и по-отдавна.

Във времето, когато нашите институции отчитат ограничени способности на въоръжените ни сили и се заговори за връщане на старата система на „наборната армия“, е логично да се обърнем към военностратегическите възгледи и се ориентираме в динамичните промени на сигурността и отбраната. Повишената обществена значимост на тези възгледи обосновава сериозната необходимост от провеждането на дисертационно изследване в контекста на жизненоважните за страната национални интереси.

Спецификата и сложността на военностратегическите знания и изискванията за ефективно управление на ресурсите на страната предполага консолидиране на усилията на политици и военни. Трябва да се имат предвид и много различни организации и недържавни субекти в международното пространство за да се осъзнае съвкупността от политически, дипломатически, икономически, информационни и военни действия по повод националната сигурност и отбраната на страната. Трябва обаче да се знае, че измежду всичките инструменти на държавата, въоръжените сили остават най-стабилния, около който може да се ориентира системата за управление, независимо дали е мирно или военновременно съществуването на обществото.

Глобализацията и информационните технологии формираха нови тенденции в обществените отношения, по друг начин се анализират геостратегическите центрове на влияние, съобразяваме се с множество регионални сили, конфликтните зони се оказаха много по-близко до нас, което в цялост постави на изпитание единното разбиране за военностратегическата обстановка от органите на държавното управление. Изследването на възгледите за използване на въоръжените сили е от полза за усъвършенстване на системата за управление на страната. То е демонстрация на смелост да се изправим пред най-страшните сценарии за своето бъдеще и същевременно потвърждение за прилагането на новата организационна

култура, използвана в страните от НАТО и ЕС при управлението на трудни обществени процеси.

Основното съдържание на дисертационния труд на майор инж. Петко Иванов Петков напълно съответства на темата и проблемите, които тя обхваща.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Докторантът, майор Петков и неговият научен ръководител професор Валери Велков Иванов са се постарали да дадат отговор на множество актуални въпроси от военната стратегия, ориентирани към практическата употреба на военна сила. Всичко това е постигнато в рамките на дисертационния труд с обем от 178 страници основен текст, 85 използвани литературни източника и 13 приложения от 112 страници. В приложенията са представени 20 бр. блок-графики и 8 бр. таблици и са разкрити: съдържанието на използваната анкетна карта; методологията за емпиричното изследване; статистическа обработка на резултатите от изследването; примери за структурата и състава на ВС на САЩ, Германия, Румъния и България; формулировки на военностратегически възгледи на различни държави; организация на отбраната на Република България; модел за работа на ЕРГ на Съвета по отбрана към МС и ред за работа на тази група.

Обектът, предметът и целта са ясно и точно формулирани и отразяват същността на изследването. Задачите за реализиране на поставената цел са добре обосновани и гарантират изпълнението ѝ. Всичко това е предпоставка за постигнатите положителни резултати в дисертацията. Аргументирано е доказана актуалността на темата на дисертацията и нейната теоретична и приложна значимост.

В научната си разработка майор Петко Петков е възприел подходяща структура на дисертационния труд –увод, три глави, общи изводи, заключение, списък на използваната литература и приложения.

От написаното е видно, че авторът познава основната литература по изследваните проблеми, публикувана в наши и чуждестранни източници. В дисертацията са използвани 16 монографии, 14 студии и статии, 19 регламентиращи документа (български и чуждестранни) и 17 интернет източника. От тях на български – 49 бр., на руски – 12 бр. и на английски език – 24 бр.

В дисертацията се разглеждат както възгледи на отделни автори, така и такива, отразени в официални национални, международни и съюзнически документи, които пряко са обвързани с политиката и стратегията на съответните държави и съюзи. Проявено е аргументирано критично отношение към възгледите на експерти, писали по този въпрос.

Майор Петко Петков демонстрира запознатост със състоянието на теоретичната обосновааност на военностратегическите възгледи на Република България, като за база е използвал широкообхватен исторически анализ на възгледите през Древността, Средновековието, Първата и Втората световни войни и през отрязъка от време между Втората световна война и настоящето. Под ръководството на научния си ръководител той разкрива ролята на военностратегическите възгледи за изграждането на способности на органите за управление при разнообразни ситуации, като в мирно, така и във военно време, посредством принципите, касаещи подготовката и използването на въоръжените сили. В разработката са описани и факторите, които могат успешно да послужат за постигане на целите на държавното ръководство.

Наред с проблемната част, в дисертационния труд се разкриват условията, които налагат промени във военностратегическите възгледи и се посочват множество добри практики от други държави на начина, по който те са възприели и използвали новите характеристики на средата на сигурност за реализиране на стратегическите си цели.

С подкрепата от резултатите, получени по емпиричен път, са установени зависимости между военностратегическите възгледи и способностите на

въоръжените сили. Въз основа именно на получените зависимости са направени подходящи предложения за усъвършенстване както на изграждането и развитието на способностите на въоръжените сили, така и касаещи използването им в операции.

По установена практика за търсене на достоверност в предложенията дисертационният труд се ангажира и с Модел за преглед, оценка и усъвършенстване на военностратегическите възгледи. Самият модел е носител на приносна стойност и затова докторантът го е свързал с дейността на експертна работна група за преглед, оценка и усъвършенстване на възгледите. Практическите ориентация на модела е насочена към еднозначно разбиране, интеграция на усилията и извеждане на конкретни процедури и задължения на различните министерства, ведомства и структури в държавата, имащи пряка отговорност за развитието на системата за отбрана на страната.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

Методиката на изследване на дисертационния труд е реализирана чрез системен подход, при който авторова теза е получила обоснован отговор, а достигнатите резултати са логични и свързани помежду си.

Основните научни и научноприложни резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории. Достоверността на материала в дисертационната разработка води до полезно увеличаване на знанията в предметната научна област и представлява оригинално развитие на частни проблеми в даденото научно направление, водещи до усъвършенстване на системата за управление на страната.

В дисертационния труд коректно и аргументирано са дефинирани съществуващите промени в условията за използване на въоръжени сили и се предлагат начини за адаптиране на техните способности и разрешаване на редица

съпътстващи проблеми чрез усъвършенстване на възгледите за тяхното използване в съвременните военни конфликти.

Майор Петков показва умение да се диференцират понятия и термини, имащи отношение към разглежданите в дисертацията проблеми. Целесъобразното използване на цитати от публикации на експерти в разглежданата проблематика с цел уточняване на спорни постановки в теорията и практиката на използването на въоръжени сили, доказва способността на докторанта да прилага научни методи за аргументиране на своите тези. Изводите в края на всяка глава на дисертацията съответстват на съдържанието и са доказателство за аналитичните възможности на автора.

Посочените факти, извършените анализи и разработените изводи и препоръки в предложеният за рецензиране дисертационен труд напълно съответстват като научна разработка по обем и качество на законовите изисквания съгласно чл.6.(3) на ЗРАСРБ.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Приемам като коректни изведените научни и приложни резултати на дисертационния труд, посочени в автореферата. Те подчертават и личния принос на майор Петко Петков при разработването на дисертацията. Като представител на катедра „Политики, стратегии и отбранително планиране“ намирам резултатите за приложими в учебния процес на академията. Те могат да послужат като теоретична основа при разработването на нормативни и доктринални документи, касаещи използването на въоръжените сили на страната.

Постигнатите в изследването резултати свързвам със следните приноси:

A. Научни:

1. Обогатена е теорията, касаеща еволюцията, същността и съдържанието на военностратегическите възгледи и са разкрити и верифицирани основните групи фактори, оказващи влияние върху тяхното формиране.

2. Систематизирани са нови знания свързани с характерните черти на съвременните военни конфликти и тенденциите, определящи тяхното бъдещо развитие и е направена класификация на военностратегическите възгледи на водещи държави по области и елементи.

Б. Научно-приложни:

1. Изведени са проблеми и несъответствия в националните военностратегически възгледи, заложен в основните ръководни документи и са систематизирани насоки за тяхното усъвършенстване.

2. Разработен е Модел за преглед, оценка и актуализация на военностратегическите възгледи, със съответен алгоритъм, който подпомага процеса по усъвършенстване на стратегическите документи и допринася за повишаване на ефективността на системата за отбрана на страната.

Считам, че предложения за рецензиране дисертационен труд и постигнатите в него резултати са лично авторово дело. Голяма част от разглежданите идеи, принципи и решения представят нова интерпретация на съществуващи разработки с отчитане влиянието на нови фактори при непълна информация за редица от управленските процеси на въоръжените сили.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Посочените три публикации по темата на дисертационния труд са свързани с научното изследване и отразяват негови съставни части. Една от публикациите на майор Петков е в съавторство с научния му ръководител. Това са доклади на научни конференции във Военна академия „Г. С. Раковски“, през 2017 г.

Сборниците с доклади от тези конференции са под печат и вярвам, че това е причината други изследователи да не оспорят или да не подкрепят резултатите в дисертационния труд.

Не е посочено и не ми е известно постигнатите научни резултати в дисертацията или публикациите към нея да са цитирани от други автори.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Литературната осведоменост на майор Петков е сериозна. Имам предвид няколко фундаментални труда за военната стратегия и факта, че са търсени различни и противоречиви позиции на основните теоретични направления за използването на въоръжените сили – на САЩ и на Русия. Докторантът е ползвал не малък брой литературни източници на руски и английски език. Разбира се, той се е докоснал и до информация, касаеща въоръжените сили на Индия, Германия, Румъния и изискванията на НАТО, но основното му внимание е останало фокусирано върху българските въоръжени сили.

Един от литературните източници (62 в списъка на използваната литература) не мога да коментирам, тъй като е на немски и не попаднах на преведени издания.

Прави добро впечатление много добрата историческа осведоменост на докторанта по проблемите на войната, военното изкуство и системата за командване и управление. Това е позволило свободно да борава със стратегическата терминология и творчески да оцени по-новите публикации по темата.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и съдържа основните научни проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава много добра представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта в процеса на научното изследване. Представен е в размер от 40 страници.

8. Критични бележки

Наред с положителното, в дисертационния труд на майор Петко Петков са допуснати и известни слабости:

- Честото използване на формулировки, без да се посочва източника им и без да им се прави коментар. Това създава впечатление за известно отдалечаване на научното изследване от анализа, който може да е по-сериозно застъпен.

- Разгледан е голям исторически период с цел обхващане на много от характерните черти на военния конфликт. Последният от историческите етапи – от Втората световна война до наши дни е представен общо, както предходните. Това не е позволило на докторанта да разграничи ясно причините за промяна в условия за съвременния военен конфликт и използването на въоръжените сили. Резултатите от неговото изследване биха били по-красноречиви ако се анализираше периода на Студената война и след нея. Нещо повече, от чисто исторически съображения не е много коректно да се поставят двете световни войни (Първата и Втората) под общ знаменател – военностратегическите възгледи на воюващите страни са твърде различни за всяка световните войни.

- Търсенето на основания в нормативните документи е много рисково. Те са преходни и затова променливи. Няма голяма научна тежест. В дисертацията има немалко уповавания на нормативната база в страната, а и на документи на други държави, които са с различна обективна основа на анализа. Хубаво е, че авторът е приел информацията от различните документи като препоръчителна за нуждите на изследването.

- Стилът на изразяване е необработен. В трета глава многократно се споменават изрази от вида: „първо направление“, „второ направление“, „основно направление“, „на първо място“, „на второ място“, ..., което смущава и изисква препрочитане на предходни текстове.

Посочените недостатъци не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд. Считаю, че посочените слабости могат да бъдат отстранени в бъдещата научна работа на майор Петков.

9. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът смята, че следва да вземе отношение

През времето на своето обучение като слушател и докторант във ВА „Г.С.Раковски”, майор Петко Иванов Петков на когото бях преподавател и ръководител на научно звено, остави отлични впечатления за бързина на мисълта, задълбоченост в работата, честно отношение към научните резултати. Той уважава труда на своите колеги и заема активна позиция в тяхна подкрепа.

10. Заключение

Предложеният дисертационен труд от майор Петко Иванов Петков на тема: **„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВОЕННОСТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ВЪЗГЛЕДИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ В КОНТЕКСТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ВОЕННИ КОНФЛИКТИ”** е в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение.

В дисертационния труд има научни и научноприложни резултати, които представляват принос за развитието на военната наука. Тези резултати допринасят за практическото решаване на широк кръг проблеми, свързани с изграждането, развитието и използването на въоръжените ни сили и за усъвършенстване както на системата на държавното управление, така и на системата за командване и управление на въоръжените сили.

11. Оценка на дисертационния труд

Предвид постигнатите научни и научноприложни резултати в дисертационния труд на тема: **„УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ВОЕННОСТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ВЪЗГЛЕДИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ В КОНТЕКСТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ВОЕННИ**

КОНФЛИКТИ ” на майор инж. Петко Иванов Петков и като се отчете досегашната му успешна учебна и научна дейност, декларирам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото Научно жури да му присъди образователната и научна степен “Доктор” в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”, Професионално направление 9.2. „Военно дело”, по научната специалност - 05.12.01. " Организация и управление на въоръжените сили " .

05.02.2018г.

Рецензент:

София

полк. доц. д-р

(П)

Георги ДИМОВ